

Prima instanță: Judecătoria Centru, mun. Chișinău (jud. E. Palanciu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. V. Pruteanu, A. Gavrilița, L. Popova)

DECIZIE

16 noiembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței

Judecători:

Tatiana Vieru

Valentina Clevadi

Tamara Chișca-Doneva

Dumitru Mardari

Oleg Sternioală

examinând recursul declarat de Societatea pe Acțiuni „Termocom”, în procedura falimentului, împotriva deciziei din 15 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău,

adoptată în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea pe Acțiuni „Termocom”, în procedura falimentului, împotriva Consiliului municipal Chișinău, Primăriei mun. Chișinău cu privire la repararea prejudiciului și încasarea cheltuielilor de judecată,

c o n s t a t ă :

La data de 13 ianuarie 2009, SA „Termocom” a depus cerere de chemare în judecată instanței de judecată împotriva Consiliului municipal Chișinău, Primăriei mun. Chișinău solicitând inițial încasarea prejudiciului ratat în mărime de 234144719 lei.

În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că la data de 25 ianuarie 2007 prin decizia Consiliului municipal Chișinău nr. 64/2 a fost aprobat tariful la energia termică de 540,82 lei pentru 1 Gcal.

La data de 19 februarie 2007 a finalizat procedura de întocmire a raportului financiar pentru anul 2006 și a fost înregistrat la Direcția generală pentru statistică mun. Chișinău la aceeași dată. Ca rezultat, în perioada 01 ianuarie 2006-01 ianuarie 2007, din motiv că tariful stabilit nu acoperea cheltuielile reale de producere și distribuire a energiei termice, a suportat pierderi financiare în mărime de 104053600 lei. Acestea nu au fost reflectate în tariful de 540,82 lei pentru 1 Gcal, deoarece la data stabilirii tarifului conform deciziei Consiliului municipal Chișinău, nu erau cunoscute rezultatele financiare ale SA „Termocom” pentru anul 2006.

La data de 14 februarie 2007, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică a adoptat hotărârea nr.240 privind tarifele la producerea energiei electrice, energiei termice și de livrare a energiei termice consumatorilor finali. Conform acestei hotărâri s-a stabilit că tarifele- plafon la energia termică lei/Gcal (fără TVA), pentru procurare de la SA „CET-1” va fi de 322, 92 lei/Gcal, iar de la

SA „CET-2” – 241,1 lei/Gcal.

Prin hotărârea nr. 276 din 18 ianuarie 2008 a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică s-au majorat până la 390, 37 lei/Gcal de la SA „CET-1” și 289, 27 lei/Gcal de la SA „CET-2”.

Prin hotărârea nr. 299 din 30 iulie 2008 a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică tarifele s-au majorat până la suma de 512, 02 lei/Gcal de la SA „CET-1” și până la suma de 410,44 lei/Gcal de la SA „CET-2”.

Prin hotărârea nr.239 din 14 februarie 2007 privind tarifele la gazele naturale, Consiliul de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică a stabilit că SA „Termocom” va procura de la SA „Moldovagaz” gazele naturale la tariful de 2267 lei pentru 1000 m³.

Prin hotărârea nr. 275 din 18 ianuarie 2008 a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, tarifele la gazele naturale au fost majorate până la suma de 2517 lei pentru 1000 m³.

Prin hotărârea nr. 298 din 30 iulie 2008 a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, tarifele la gazele naturale au fost majorate până la 3232 lei pentru 1000 m³.

Prin hotărârea nr. 254 din 31 iulie 2007 a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, tariful la energia electrică a fost majorat până la 96 bani/kWh, iar prin hotărârea nr. 277 din 18 ianuarie 2008 - până la 98 bani/kWh și prin hotărârea nr. 300 din 30 iulie 2008 a Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică- până la 110 bani/kWh.

Menționează că, prin Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2007 nr.408 din 21 decembrie 2006, prima de asigurare obligatorie de asistență medicală calculată în procente la salariu și la alte recompense pentru categoriile de plătitori prevăzute de Legea cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală se stabilește în mărime de 5%, dintre care 2,5% sunt achitate obligator de angajator.

Suține că, cumularea acestor factori economici, adică pierderile pentru anul 2006 și majorarea costului de procurare a energiei termice pentru SA „Termocom”, au condiționat necesitatea înaintării la data de 27 noiembrie 2007 către Primăria mun.Chișinău și Consiliul municipal Chișinău, cu numărul de înregistrare nr.05-112/8559, a proiectului deciziei privind ajustarea tarifului la energia termică pentru anul 2008. Însă, proiectul a fost ignorat de către pârâți, motiv pentru care s-au adresat în instanța de judecată cu acțiune privind obligarea emiterii actului administrativ privind ajustarea tarifului la energia termică.

Prin hotărârea nr.3-1408/08 din 21 martie 2008 a Curții de Apel Chișinău, definitivă și irevocabilă, a fost admisă acțiunea depusă de SA „Termocom”.

Declară că, la data de 30 aprilie 2008 documentul executoriu a fost înaintat spre executare Oficiului de Executare Centru, însă, până la data depunerii acțiunii nu a fost executat.

Remarcă că, prețurile și tarifele la componentele prețului de cost al energiei termice au crescut considerabil atât pe parcursul anului 2007, cât și pe parcursul anului 2008.

La data de 27 noiembrie 2007 a depus cererea nr.79/6832 către Consiliul municipal Chișinău, prin care a solicitat să fie aprobate modificări la tariful existent

prin majorare până la suma de 715, 80 lei pentru 1 Gcal.

Sușține că, inacțiunile pârâților, conform bilanțurilor contabile pentru 11 luni ale anului 2008, au cauzat pierderi în procesul activității de producere în mărime de 105441187 lei.

Indică că, la aceste pierderi urmează a fi adăugată rentabilitatea investițiilor în mărime de 13745546 lei și profitul întreprinderii în mărime de 10904386 lei.

Prin decizia nr. 10/1 din 04 decembrie 2007, în lipsa unui temei juridic și economic, Primăria mun. Chișinău a micșorat tariful de livrare a energiei termice de la 540, 28 lei până la 233 lei per Gcal, care a fost anulată prin hotărâre judecătorească.

Prin decizia nr. 6/1 din 14 aprilie 2008, Primăria mun. Chișinău și Consiliul municipal Chișinău, în lipsa unui temei juridic, a aplicat cu efect retroactiv tariful 456 lei per Gcal de la 04 decembrie 2007, decizie care de asemenea a fost anulată prin hotărârea instanței de judecată.

La data de 23 martie 2009, SA „Termocom” a depus cerere de concretizare a cerințelor, prin majorarea cuantumului pretențiilor de la suma de 234144719 lei la suma de 273966236 lei.

La data de 06 octombrie 2014, SA „Termocom” a depus cerere de concretizare a cerințelor, prin majorarea cuantumului pretențiilor de la suma de 277503, 01 mii lei la suma de 377503,01 mii lei.

Prin hotărârea din 22 decembrie 2015 a judecătoriei Centru mun. Chișinău s-a respins cererea de chemare în judecată depusă de SA „Termocom” împotriva Consiliului municipal Chișinău, Primăriei mun. Chișinău cu privire la repararea prejudiciului în mărime de 377503, 01 mii lei și încasarea cheltuielilor de judecată în mărime de 80000 lei; s-a încasat de la SA „Termocom”, în procedura falimentului, taxa de stat în beneficiul statului în mărime de 50000 lei.

Prin decizia din 15 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău s-a respins cererea de apel depusă de SA „Termocom” și s-a menținut hotărârea din 22 decembrie 2015 a judecătoriei Centru mun. Chișinău.

La data de 14 septembrie 2016, SA „Termocom”, în procedura falimentului, prin intermediul lichidatorului Cristina Burzacovschi, a declarat recurs împotriva deciziei din 15 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia, cu remiterea pricinii la rejudecare în instanța de apel.

În susținerea recursului s-a invocat că instanțele ierarhic inferioare nu au aplicat legea care trebuia aplicată, aplicând o altă lege și au interpretat în mod eronat legea.

Sușține recurentul că, a fost încălcat dreptul la un proces echitabil în sensul art. 6 CEDO în coroborare art. art. 4, 20, 54 al Constituției Republicii Moldova și art. art. 12 alin.(1), 25, 26 Cod de procedură civilă.

Indică că, soluțiile instanțelor ierarhic inferioare diferă de la o instanță la altă. În acest sens, indică că instanța de fond a invocat prevederile art. 1398 Cod civil și insistă asupra condițiilor răspunderii delictuale, însă, instanța de apel invocă prevederile art. 1404 alin.(5) Cod civil, precum că autoritatea publică nu răspunde pentru prejudiciul cauzat prin adoptarea unui act normativ sau omisiunea de a-l adopta, sau prin omisiunea de a pune în aplicare o lege.

Remarcă că, viciile fundamentale care afectează hotărârea contestată se rezumă la încălcarea garanțiilor inerente dreptului la un proces echitabil, garantat

de art. 6 §1 CEDO, iar Convenția nu garantează drepturi teoretice și iluzorii, ci drepturi concrete și efective (Airey c. Irlandei, § 24). Garanțiile procedurale în sensul art. 6 §1 CEDO presupun că părțile la proces au dreptul să prezinte orice observații pe care le consideră relevante pentru cauză, care este efectiv doar în cazul în care cererile și observațiile părților sunt într-adevăr „ascultate”, adică examinate de către instanța sesizată. Iar, instanța trebuie să efectueze o examinare efectivă a mijloacelor, argumentelor și probelor prezentate de părți (Kraska c. Elveției, §30, Perez c. Franței, §80). O interpretare restrictivă a garanțiilor oferite de art. 6 §1 CEDO nu este justificată (Mariana de Azevedo c. Portugaliei, §66). Pentru a asigura exercitarea efectivă a drepturilor garantate de art.6 CEDO, autoritățile judiciare trebuie să dovedească „diligentă”.

Menționează că, viciile admise de prima instanță nu pot fi corectate decât în cazul în care decizia contestată este supusă controlului de către un organism judiciar cu jurisdicție deplină și care oferă el însuși garanțiile impuse de art. 6 §1 CEDO.

În contextul legislației naționale și anume art. art. 20, 54 al Constituției Republicii Moldova, art. art. 373 alin.(2), 383 alin.(1), 25 Cod de procedură civilă, orice persoană are dreptul de acces la justiție, cu respectarea drepturilor și obligațiilor prevăzute de lege, iar, în limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces, verifică probele din dosar și cele prezentate suplimentar și le cercetează direct și nemijlocit, adică cu respectarea principiului nemijlocității și oralității în dezbaterile judiciare. Însă, contrar celor enunțate, instanța de apel nu a cercetat și nici nu a „verificat” probele din dosar, ceea ce se confirmă prin înregistrările audio a ședinței de judecată și conținutul procesului verbal.

Consideră că, excluderea unei etape importante din faza dezbaterilor judiciare în fața instanței de apel a generat consecințe grave - vătămări procedurale ce echivalează cu vicii fundamentale. Or, instanța de apel a omis și etapa subsecventă, cea a „aprecierii probelor”, care în conformitate cu art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, este bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblu și interconexiunea lor. Iar, o dovadă a ignorării garanțiilor procedurale inerente dreptului la un proces echitabil servește și conținutul deciziei instanței de apel, instanța neindicând în actul judecătoresc nici un mijloc de probă. Respectiv, hotărârea a fost adoptată fără aprecierea probelor. Omisiunea instanței de apel de a cerceta și a aprecia probele nu poate fi acoperită printr-o concluzie de ordin general, precum că au fost însușite concluziile primei instanțe.

Relevă că, în esență, instanța de apel s-a distanțat de concluziile din hotărârea contestată, încercând să-și motiveze soluția, în măsură determinantă, prin aplicarea dispozițiilor art. 1404 alin. (5) Cod civil, pe când prima instanță s-a bazat în măsură determinantă pe dispozițiile art. 1398 Cod civil.

Indică că, instanța de apel, evaluând cazul prin prisma întregii proceduri (Elsholz c. Germaniei, § 66) și luând în considerare că instanța națională nu a „examinat efectiv” probele prezentate (Van de Hurk c. Țările de Jos, § 59), aceasta reprezintă o violare a art. 6 § 1 CEDO.

Sub alt aspect, notează că garanțiile implicite ale art. 6 § 1 CEDO includ și obligația de a motiva hotărârile judecătorești, iar o decizie motivată permite părților să demonstreze că cauza lor a fost audiată în mod real.

Sușține că, întinderea obligației privind motivarea poate varia în funcție de natura deciziei, iar atunci când un motiv/argument invocat de o parte este decisiv pentru rezultatul procedurii, impune un răspuns specific și explicit (Ruiz Torija c. Spaniei, § 30; Hiro Balani c. Spaniei, § 28). Astfel, trebuie examinate argumentele principale (Buzescu c. României, §67; Donandze c. Georgiei, §35). Motivele care vizează respectarea drepturilor și libertăților garantate de CEDO, trebuie să fie examinate de către instanțele naționale cu rigoare și grijă deosebită (Wagner c. Luxemburgului, § 96).

Iar instanța de apel, respingând un apel, poate, în principiu, să se limiteze la a-și însuși motivele hotărârii instanței de grad inferior (Garcia Ruiz c. Spaniei, §26). Cu toate acestea, noțiunea de proces echitabil impune ca o instanță internă care și-a motivat decizia pe scurt, fie pe însușirea motivelor furnizate o instanță de grad inferior sau altfel, să fi examinat totuși în mod real chestiunile esențiale supuse atenției sale și să nu să fi mulțumit să confirme pur și simplu concluziile unei instanțe de grad inferior (Helle c. Finlandei, § 60).

Opinează că, contrar jurisprudenței CEDO și art. 390 alin.(1) lit. e) Cod de procedură civilă, decizia instanței de apel nu corespunde exigențelor de motivare, care denotă încălcarea dreptului la un proces echitabil.

Precizează că, instanța de apel și-a justificat soluția prin invocarea dispozițiilor art. 1404 alin.(5) Cod civil și nu a demonstrat relevanța normei juridice circumstanțelor cauzei. Motivarea se impune datorită argumentului invocat de SA „Termocom” precum că prejudiciul suportat se datorează în exclusivitate acțiunilor și actelor recunoscute ca fiind ilegale prin hotărâri judecătorești irevocabile.

Opinează recurentul că, norma aceasta nu guvernează raportul juridic între părți, instanța aplicând la soluționarea litigiului o normă de drept care nu putea fi aplicată. Deși avea obligația, instanța nu a aplicat dispozițiile art. 1404 alin. (1) Cod civil în coroborare cu art. 12 Cod civil. Astfel, aplicarea dispozițiilor legale respective, la soluționarea litigiului, se impunea datorită argumentului de bază invocat precum că prejudiciile suportate se datorează în exclusivitate acțiunilor și actelor recunoscute ca fiind ilegale prin hotărâri judecătorești irevocabile.

Consideră că, instanța de apel nu a dat un răspuns explicit (Ruiz Torija c. Spaniei, § 30) în raport cu argumentele invocate, aflându-se în imposibilitate de a înțelege de ce instanța nu a aplicat dispozițiile legale care trebuiau aplicate și, în același timp, de ce a aplicat norma de drept care nu putea fi aplicată. Respectiv, recurentul nu are posibilitatea de a face uz efectiv de dreptul de atac (Hirvisaari c. Finlandei).

Indică că, instanța de apel nu a cercetat, nu a supus aprecierii și nu și-a motivat hotărârea în raport cu argumentul de bază precum că acțiunile și actele pârâtului, care au dus la cauzarea prejudiciului, au fost recunoscute ca fiind ilegale prin hotărâri judecătorești irevocabile nr. 3-1403/08 din 21 martie 2008 și nr. 3-978/08 din 31 ianuarie 2008, prin care s-a constatat caracterul ilegal al acțiunilor și actelor administrative ale pârâtului la stabilirea unui tarif diminuat și în consecință la

cauzarea prejudiciilor, care au fost anexate la dosar fără a fi supuse cercetării și aprecierii.

Declară recurentul că, instanța de apel nu și-a motivat decizia în raport cu argumentul expus în cererea de apel, fondat pe decizia Curții Supreme de Justiție nr. 3r- 571/08 din 16 aprilie 2008, anexată la dosar, dar care nu a fost cercetată și nici supusă aprecierii, conform căreia s-a constatat că „decizia contestată a fost emisă ... contrar prevederilor art. art. 4, 38, 45, 46 al Legii nr. 317 din 18.07.2003 (...) și pct. 4.3.5 al Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 618 din 5 octombrie 1993”. Aceeași instanță a constatat că actul administrativ - „decizia contestată” a fost emisă contrar prevederilor legale și a procedurii stabilite.

Precizează că, se solicită compensarea prejudiciilor cauzate prin decizia/actul administrativ, recunoscut ca fiind ilegal printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă; însă instanța de apel nu și-a motivat decizia în raport cu argumentul expus în cererea de apel fondat pe hotărârea irevocabilă a Curții de Apel Chișinău nr. 3-2519/08 din 11 iulie 2008, anexată la dosar, dar care nu a fost cercetată și nici supusă aprecierii. În această hotărâre s-a indicat că: „Raportând circumstanțele cauzei la normele de drept enunțate, instanța de judecată reiterează că Decizia nr. 6/1 din 14 aprilie 2008 (...), este neîntemeiată și ilegală, fiind emisă fără respectarea procedurii stabilite”. La fel, nu a fost examinat argumentul din cererea de apel fondat pe Raportul de expertiză nr. 1376 din 01 august 2014 și nici nu a fost indicat în decizie.

Susține că, în cazul în care instanța de apel ar fi cercetat probele din dosar și ar fi încercat să-și motiveze decizia în raport cu argumentele invocate, instanța de apel nu ar avut temeii de a constata, contrar hotărârilor judecătorești irevocabile, precum că, acțiunile și actele administrative ale pârâtului, cauzatoare de prejudicii, sunt legale. Or, asemenea concluzii, în mod evident, contravin principiului autorității lucrului judecat și al securității raporturilor juridice instituite prin hotărâri judecătorești irevocabile. Concomitent, dacă ar fi cercetat și apreciat probele, dacă ar fi încercat să-și motiveze soluția în modul corespunzător, instanța de apel ar fi perceput necesitatea aplicării art. 18 al Legii contenciosului administrativ, conform căruia termenul de prescripție pentru cererea de despăgubire curge de la data la care persoana în cauză a cunoscut sau trebuia să cunoască întinderea pagubei. Astfel, în opinia sa, nu ar fi aplicat la soluționarea litigiului o normă juridică inaplicabilă - art. 1404 alin. (5) Cod civil.

Consideră că, argumentele privind respingerea pretențiilor din acțiune sunt contradictorii, deoarece nu este clar dacă pretențiile au fost respinse datorită aplicării dispozițiilor art. 1398 Cod civil, după cum a stabilit prima instanță sau datorită aplicării art. 1404 alin. (5) Cod civil, după cum a stabilit instanța de apel.

Reiterează recurentul că, pretențiile privind compensarea prejudiciilor au la bază hotărâri judecătorești irevocabile, iar valoarea prejudiciilor a fost confirmată suplimentar prin Raportul de expertiză menționat supra. Astfel, exigențele privind interpretarea și aplicarea dreptului intern era obligatorie de respectat de către instanța de fond pentru a exclude aplicarea arbitrară sau eronată a normelor de drept (Burac c. Muntenegrului, §32-34) și, în final, să dea un răspuns specific și explicit în raport cu argumentele reclamantului (Ruiz Torija c. Spaniei, §30; Hiro Balani c. Spaniei, §28), fără a aduce atingere securității raporturilor juridice bazate pe hotărâri judecătorești irevocabile.

În conformitate cu art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Decizia Curții de Apel Chișinău a fost adoptată la 15 iunie 2016, iar SA „Termocom”, în procedura falimentului, a declarat recurs la data de 14 septembrie 2016.

Materialele pricinii atestă că decizia contestată a fost expediată părților la data de 15 iulie 2016, conform scrisorii de însoțire (Vol.II, f.d.171), însă, date despre recepționarea acesteia lipsesc.

Astfel, instanța de recurs consideră că recursul declarat la data de 14 septembrie 2016 de SA „Termocom”, în procedura falimentului, împotriva deciziei din 15 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău, este în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 02 noiembrie 2016 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de SA „Termocom”, în procedura falimentului și va casa decizia instanței de apel, cu remiterea pricinii la rejudecare, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 118 alin. (1), (3) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

În conformitate cu art. 130 alin. (2), (3), (4) Cod de procedură civilă, nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea pricinii. Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

În conformitate cu art. 239 Cod de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședința de judecată.

În conformitate cu art. 241 alin.(5), (6) Cod de procedură civilă, în motivare se indică: circumstanțele pricinii, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța. Dispozitivul cuprinde concluzia instanței judecătorești privind admiterea sau respingerea integrală sau parțială a acțiunii, repartizarea cheltuielilor de judecată, calea și termenul de atac al hotărârii.

În conformitate cu art. 373 alin. (1)-(4) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanța de apel se pronunță în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanță. Instanța de apel nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel a fost adoptată arbitrar, fără o apreciere a argumentelor și probelor invocate de apelantul SA „Termocom”, iar faptul dat indică incontestabil la încălcarea de către instanța de apel a normelor de drept procedural, precum și la examinarea superficială și evazivă atât a apelului, cât și a pricinii dedusă judecării, fără a fi verificată, în condițiile legii, legalitatea hotărârii contestate.

Or, în contextul prevederilor art. 373 Cod de procedură civilă enunțate *supra*, instanța de apel era obligată în limitele apelului să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, să aprecieze probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Astfel, Colegiul notează că la data de 13 ianuarie 2009, SA „Termocom” s-a adresat cu cerere de chemare de judecată împotriva împotriva Consiliului municipal

Chișinău, Primăriei mun. Chișinău solicitând inițial încasarea prejudiciului ratat în mărime de 234144719 lei (Vol.I, f.d. 2-6).

Iar, la data de 23 martie 2009, SA „Termocom” a depus cerere de concretizare a cerințelor, prin majorarea cuantumului pretențiilor de la suma de 234144719 lei la suma de 273966236 lei (Vol.I, f.d.110-111).

Ulterior, la data de 06 octombrie 2014, SA „Termocom” a depus cerere de concretizare a cerințelor, prin majorarea cuantumului pretențiilor de la suma de 277503, 01 mii lei la suma de 377503,01 mii lei (Vol. II, f.d.3-4).

Prin hotărârea din 22 decembrie 2015 a judecătorei Centru mun. Chișinău s-a respins cererea de chemare în judecată depusă de SA „Termocom” împotriva Consiliului municipal Chișinău, Primăriei mun. Chișinău cu privire la repararea prejudiciului în mărime de 377503, 01 lei și încasarea cheltuielilor de judecată în mărime de 80000 lei; s-a încasat de la SA „Termocom”, în procedura falimentului, în beneficiul statului în mărime de 50000 lei (Vol. II, f.d.123, 127-136).

Prin decizia din 15 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău s-a respins cererea de apel depusă de SA „Termocom” și s-a menținut hotărârea din 22 decembrie 2015 a judecătorei Centru mun. Chișinău (Vol. II, f.d.166-170).

În contextul dat, Colegiul reiterează că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii instanței de fond s-a limitat la constatarea precum că este întemeiată concluzia primei instanțe referitor la faptul că SA „Termocom” nu a prezentat în pricină probe obiective, veridice, pertinente și admisibile, care să confirme existența venitului ratat, prejudiciul cauzat ca urmare a neobținerii beneficiului prin încălcarea dreptului, cauza apariției prejudiciului pretins, vinovăția părților în prejudiciul cauzat, alte probe care ar justifica pretențiile înaintate.

Concomitent, instanța de apel a opinat că hotărârile judecătorești irevocabile, invocate de SA „Termocom” în susținerea poziției sale, prin care s-ar fi constatat că Consiliul municipal Chișinău a acționat ilegal în raport cu SA „Termocom” prin deciziile adoptate nr. 10/1 din 04 decembrie 2007 și nr. 6/1 din 14 aprilie 2008, precum și refuzul de a emite actul administrativ privind ajustarea tarifului la energie termică, nu pot fi reținute drept temei pentru admiterea acțiunii.

La acest capitol, Colegiul apreciază ca fiind relevante argumentele recurentului precum că în decizia contestată instanța de apel nu a supus aprecierii argumentele invocate în cererea de apel în raport cu probele prezentate.

În acest sens, Colegiul reliefă că atât în susținerea pretențiilor înaintate, cât și în cererea de apel, recurentul SA „Termocom”, în procedura falimentului, a invocat ca probe hotărârea judecătorească nr. 3-2519/08 din 11 iulie 2008 a Curții de Apel Chișinău prin care s-a anulat decizia nr. 6/1 din 14 aprilie 2008 a Consiliului municipal Chișinău „Cu privire la aprobarea tarifului pentru energia termică livrată de SA „Termocom” ca ilegală și decizia din nr. 3r-571/08 din 15 aprilie 2008 a Curții Supreme de Justiție prin care respins recursul declarat de Consiliul municipal Chișinău și s-a menținut hotărârea din 31 ianuarie 2008 a Curții de Apel Chișinău.

Tot aici, este de menționat că prin hotărârea din 31 ianuarie 2008 a Curții de Apel Chișinău a fost anulată decizia nr. 10/1 din 04 decembrie 2007 a Consiliului municipal Chișinău, conform căreia a fost abrogată decizia nr. 64/2 din 25 ianuarie 2007 și s-a revenit la tariful de 233 lei pentru 1 (una) Gcal la energia termică furnizată de SA „Termocom”.

Din decizia instanței de apel nu se disting careva ipoteze prin care să se ateste că ar fi fost supuse aprecierii argumentele SA „Termocom”, invocate în cererea de apel. Or, instanța de apel prin constatarea ca fiind întemeiată concluzia primei instanțe referitor la faptul că SA „Termocom” nu a prezentat în pricină probe obiective, veridice, pertinente și admisibile, care să confirme existența venitului ratat, prejudiciul cauzat, nu a motivat de ce nu pot fi reținute hotărârile judecătorești invocate ca probe în susținerea poziției sale.

Or, recurentul a invocat faptul acționării ilegale a Consiliului municipal Chișinău în raport cu SA „Termocom” prin prisma prevederilor art. 123 alin.(2) Cod de procedură civilă, conform cărora faptele stabilite printr-o hotărîre judecătorească irevocabilă într-o pricină civilă soluționată anterior în instanță de drept comun sau în instanță specializată sunt obligatorii pentru instanța care judecă pricina și nu se cer a fi dovedite din nou și nici nu pot fi contestate la judecarea unei alte pricini civile la care participă aceleași persoane.

În speță, Colegiul reliefă că din textul deciziei instanței de apel nu se profilează că înscrisurile prezentate cu calitate de probe de către SA „Termocom” în susținerea poziției sale, ar fi fost supuse aprecierii sub aspectul pertinentei și concludenței, rezultând din prevederile art. art. 121, 122, 130 Cod de procedură civilă.

Prin urmare, instanța de apel constantând lipsa probelor ce ar confirma existența venitului ratat și al prejudiciului cauzat SA „Termocom”, era obligată de a supune aprecierii și probele prezentate de SA „Termocom”, prin prisma prevederilor art. 373 alin.(2) Cod de procedură civilă, reiterate *supra*.

Or, în cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

CEDO reiterează că, deși articolul 6 § 1 obligă instanțele să își motiveze hotărârile, acesta nu poate fi interpretat ca impunând un răspuns detaliat pentru fiecare argument (Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos, 19 aprilie 1994, pct. 61, seria A nr. 288). Instanțele trebuie să răspundă la argumentele esențiale ale părților, dar măsura în care se aplică această obligație poate varia în funcție de natura hotărârii și, prin urmare, trebuie apreciată în baza circumstanțelor cauzei (Hiro Balani împotriva Spaniei, 9 decembrie 1994, pct. 27).

La caz, înscrisurile prezentate de recurent stau la baza argumentelor acestuia întru confirmarea poziției sale precum că prejudiciile cauzate ar fi în rezultatul emiterii deciziilor Consiliului municipal Chișinău, anulate prin acte judecătorești irevocabile prin care s-ar fi constatat caracterul ilegal al acțiunilor pârâtului, al actului contestat și respectiv că decizia ar fi fost emisă contrar prevederilor legale, ceea ce denotă că acest argument necesita un răspuns concret și cert.

În conformitate cu art. 27 alin.(1) Cod de procedură civilă, disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.

De asemenea, Colegiul notează că instanța de apel nu a supus aprecierii argumentul recurentului vis-a-vis de raportul de expertiză nr. 1376 din 01 august 2014, efectuat la cererea SA „Termocom”, prin care s-a solicitat stabilirea prejudiciului suportat de SA „Termocom” și a venitului ratat, dispus prin încheierea instanței de judecată din 21 octombrie 2013.

Astfel, instanța de apel urma a supune aprecierii prin prisma argumentului apelantului/recurentului SA „Termocom” constatarea instanței de fond precum că raportul de expertiză nu poate servi ca temei pentru admiterea acțiunii deoarece nu s-ar fi constatat legătura cauzală între acțiunile/inacțiunile părților cu prejudiciul cauzat reclamantului, în condițiile când se insistă asupra raportului de expertiză nr. 1376 din 01 august 2014 de a fi reținut ca probă întru confirmarea prejudiciilor cauzate.

Or, în conformitate cu art. 117 alin. (2) Cod de procedură civilă, în calitate de probe în pricini civile se admit elementele de fapt constatate din explicațiile părților și ale altor persoane interesate în soluționarea pricinii, din depozițiile martorilor, din înscrisuri, probe materiale, înregistrări audio-video, din concluziile experților.

Tot aici, este de menționat că în cadrul soluționării pricinii probele din dosar se cercetează doar în ansamblul și în interconexiunea acestora, or, instanța de judecată este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Mai mult, în conformitate art. 390 alin. (1) lit. e), f) Cod de procedură civilă, decizia instanței de apel trebuie să conțină motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă și concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

Astfel, din textul deciziei contestate nu se distinge faptul că instanța de apel ar fi dat un răspuns explicit în raport cu argumentele invocate în cererea de apel, iar apelantul a fost pus în imposibilitatea de a cunoaște de ce nu s-au reținut argumentele sale și nu s-au aplicat dispozițiile legale, care, în opinia sa, urmau a fi aplicate.

La acest capitol, Colegiul menționează și argumentul recurentului referitor la faptul că instanța de apel, menținând hotărârea primei instanțe, și-a motivat soluția pe prevederile art. 1404 alin.(5) Cod civil, pe când instanța de fond s-a axat pe prevederile art. 1398 Cod civil.

În speță, motivarea ambiguă a deciziei în acest sens, creează incertitudini pentru recurent în partea respingerii pretențiilor rezultând din normele de drept material diferite aplicate de instanțele ierarhic inferioare, în condițiile când în opinia acestuia argumentele privind respingerea pretențiilor sunt contradictorii.

Concomitent, instanța de apel aplicând o normă de drept material ca fiind relevantă speței, era obligată a motiva necesitatea aplicării acesteia în raport cu circumstanțele pricinii.

În acest sens, Colegiul reține că la rejudecarea pricinii urmează a fi verificat și acest aspect prin prisma argumentelor recurentului, în condițiile când recurentul SA „Termocom” insistă pe faptul că la caz urmau a fi aplicate prevederile art. 1404 alin.(1) Cod civil în coroborare cu prevederile art. 12 Cod civil, deoarece reclamantul invocă că prejudiciile suportate se datorează în exclusivitate acțiunilor și actelor administrative recunoscute ilegale prin hotărâri judecătorești.

Or, conform art. 12 Cod civil, actul, emis de o autoritate publică, ce încalcă drepturile și interesele civile ocrotite de lege ale unei persoane fizice sau juridice va fi declarat de către instanța de judecată nul din momentul adoptării lui. În cazurile recunoașterii de către instanța de judecată a actului, prevăzut la alin.(1), ca fiind nul, dreptul încălcat este pasibil de restabilire sau apărare prin alte metode prevăzute de prezentul cod și de alte legi.

Conform art. 1404 alin.(1) Cod civil, prejudiciul cauzat printr-un act administrativ ilegal sau nesoluționarea în termen legal a unei cereri de către o autoritate publică sau de către o persoană cu funcție de răspundere din cadrul ei se repară integral de autoritatea publică. Persoana cu funcție de răspundere va răspunde solidar în cazul intenției sau culpei grave. (2) Persoanele fizice au dreptul să ceară repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile indicate la alin.(1). (3) Obligația de reparare a prejudiciului nu se naște în măsura în care cel prejudiciat a omis, cu intenție ori din culpă gravă, să înlăture prejudiciul prin mijloace legale.(4) În cazul în care o autoritate publică are o obligație impusă de un act adoptat în scopul protecției contra riscului de producere a unui anumit fel de prejudiciu, ea răspunde pentru prejudiciul de acest fel cauzat sau nepreîntâmpinat prin neexecutarea obligației, cu excepția cazului când autoritatea publică demonstrează că a dat dovadă de diligență rezonabilă în executarea obligației.(5) Autoritatea publică nu răspunde pentru prejudiciul cauzat prin adoptarea unui act normativ sau omisiunea de a-l adopta, sau prin omisiunea de a pune în aplicare o lege.

Respectiv, la rejudecarea pricinii instanța de apel urmează a verifica sub aspectul preeminenței unei norme de drept material în defavoarea alteia, în condițiile când normele vizează repararea prejudiciilor cauzate.

Colegiul, verificând conținutul deciziei contestate, în raport cu materialele dosarului, argumentele invocate în recurs, conchide că instanța de apel, s-a referit în mod declarativ la normele dreptului material pe care le-a considerat aplicabile speței, fără să se expună asupra circumstanțelor concrete ale cauzei și probelor administrate în cadrul judecării pricinii pe care se întemeiază concluziile privitoare la aceste circumstanțe și fără a indica motivele pentru care argumentele invocate în cererea de apel nu au fost reținute, mai mult, nu au fost supuse aprecierii.

Este de menționat că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți. Mai mult, hotărârea trebuie să se fondeze pe lege, dar trebuie să rezolve, într-o manieră certă, explicit sau implicit, toate cererile invocate de părți, conform principiului nr. 6 al Recomandării nr. 5 din 1984, adoptată la de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, ceea ce în speță lipsește.

Or, în sensul principiului procesului echitabil, garantat de art. 6 CEDO, motivarea hotărârilor este o garanție pentru părți că cererile lor au fost analizate cu atenție și oferă posibilitatea exercitării controlului judiciar. Analiza pe care judecătorul o face în legătură cu motivele de fapt și de drept care i-au format convingerea, în sensul unei anumite soluții trebuie să fie clară și simplă, precisă, concisă și fermă, să aibă putere de convingere. Nemotivarea hotărârii sau o motivare necorespunzătoare vor atrage casarea ei. Din considerentele menționate, pornind de

la faptul că această eroare admisă la judecarea pricinii în instanțele ierarhic inferioare nu poate fi corectată de instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de SA „Termocom”, în procedura falimentului și a casa integral decizia instanței de apel, cu remiterea pricinii civile la rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea pricinii, instanța de apel, pentru a concluziona sub aspectul temeiniciei/netemeiniciei acțiunii, urmează să verifice cerințele prin prisma argumentelor și probelor atât a părții reclamante, cât și a părții pârâte, rezultând din prevederile art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, conform cărora instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege, ca în consecință soluția adoptată să fie certă și coerentă. Caracterul peremptoriu al concluziei instanței de judecată, urmează a fi stabilit în coraport cu circumstanțele pricinii, probele administrate și cercetate și normele de drept material aplicabile raportului litigios.

În conformitate cu prevederile art. 442, art. 444, art. 445 alin. (1) lit. c) și alin. (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Societatea pe Acțiuni „Termocom”, în procedura falimentului.

Se casează decizia din 15 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău, adoptată în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea pe Acțiuni „Termocom”, în procedura falimentului, împotriva Consiliului municipal Chișinău, Primăriei mun. Chișinău cu privire la repararea prejudiciului și încasarea cheltuielilor de judecată, cu remiterea pricinii la rejudecare în Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței

Tatiana Vieru

Judecători

Valentina Clevadi

Tamara Chișca-Doneva

Dumitru Mardari

Oleg Sternioală